

מסכת אבות

פרק ב

א. רבי אומר, איזוהי דרך ישראל? שיהיה לו האדם, כל שיהיה תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם. והיו זהיר במצוה קלה כבחמורה, שאין אדם יודע מתן שכרן של מצוות. והיו מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה, ושכר עברה כנגד הפסדה. והסתכל בפשלה דברים ואי אדם בא לידי עברה, דע מה למעלה ממך, עין רואה ואין שומעת, וכל מעשיו בספר נכתבין:

ב. רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר, יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ, שיגיעת שניהם משכחת עון. וכל תורה שאין עמה מלאכה, סופה בטלה וגוררת עון. וכל העמלים עם הצבור, יהיו עמלים עמהם לשם שמים, שזכות אבותם מסייעתם וצדקתם עומדת לעד. ואדם, מעלה אני עליכם שכר הרבה פאלו עשיתם:

ג. היו זהירין ברשות, שאין מקרבין לו לאדם אלא לצורך עצמו. נראין פארהבין בשעת הנאתו, ואין עומדין לו לאדם בשעת דחקו:

ד. הוא הָיָה אומֵר, עֲשֵׂה רְצוֹנוֹ כְּרְצוֹנָהּ, כִּדִּי שְׂעִיעֶשְׂהָ רְצוֹנָהּ כְּרְצוֹנוֹ. בִּטֵּל רְצוֹנָהּ מִפְּנֵי רְצוֹנוֹ, כִּדִּי שְׂיִבִּטֵּל רְצוֹן אֲחֵרִים מִפְּנֵי רְצוֹנָהּ. הִלֵּל אומֵר, אֵל תִּפְרֹשׁ מִן הַצְּבוּר, וְאֵל תִּאֲמִין בְּעֶצְמָהּ עַד יוֹם מוֹתָהּ, וְאֵל תִּדִּין אֶת חֲבֵרָהּ עַד שְׂתַּגִּיעַ לְמִקוֹמוֹ, וְאֵל תֹּאמֶר דָּבָר שְׂאִי אֶפְשָׁר לְשֹׁמֵעַ, שְׂסוּפוֹ לְהִשְׁמַע. וְאֵל תֹּאמֶר לְכַשְׂאֶפְנָה אֲשֶׁנָּה, שְׂמָא לֹא תִפְנָה:

ה. הוא הָיָה אומֵר, אֵין בּוֹר יֵרָא חֲטָא, וְלֹא עִם הָאָרֶץ חָסִיד, וְלֹא הַבֵּינָן לְמַד, וְלֹא הַקִּפְדָּן מְלִמַּד, וְלֹא כָּל הַמְּרַבָּה בְּסִחוּרָה מְחֻכִּים. וּבְמִקוֹם שְׂאִין אֲנָשִׁים, הַשְׂתַּדֵּל לִהְיוֹת אִישׁ:

ו. אֵף הוּא רָאָה גִלְגָּלֶת אַחַת שְׂצָפָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם. אָמַר לָהּ, עַל דְּאִטְפֶּת, אִטְפוּד. וְסוּף מְטִיפִיד יְטוּפוּן:

ז. הוא הָיָה אומֵר, מְרַבָּה בְּשׂוֹר, מְרַבָּה רְמָה. מְרַבָּה נְכָסִים, מְרַבָּה דְּאָגָה. מְרַבָּה נָשִׁים, מְרַבָּה כְּשָׁפִים. מְרַבָּה שְׂפָחוֹת, מְרַבָּה זָמָה. מְרַבָּה עֲבָדִים, מְרַבָּה גִּזְל. מְרַבָּה תוֹרָה, מְרַבָּה חַיִּים. מְרַבָּה יְשִׁיבָה, מְרַבָּה חֲכָמָה. מְרַבָּה עֲצָה, מְרַבָּה תְּבוּנָה. מְרַבָּה צְדָקָה, מְרַבָּה שְׁלוֹם. קָנָה שֵׁם טוֹב, קָנָה לְעֶצְמוֹ. קָנָה לוֹ דְּבָרֵי תוֹרָה, קָנָה לוֹ חַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא:

ח. רבן יוחנן בן זכאי קיבל מהלל ומשמאי. הוא הִזָּה אוֹמֵר, אִם לַמִּדָּת תּוֹרָה הִרְבֵּה, אַל תַּחֲזִיק טוֹבָה לַעֲצֻמָּה, כִּי לְכֹד נּוֹצְרֶת. חֲמִשָּׁה תַלְמִידִים הָיוּ לוֹ לְרַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, וְאֵלּוּ הֵם, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה, וְרַבִּי יוֹסִי הַכֹּהֵן, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל, וְרַבִּי אֱלִעֶזֶר בֶּן עֶרְדֹּ. הוּא הִזָּה מוֹנֶה שְׁבָתוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס, בּוֹר סוּד שְׂאִינוֹ מְאֻבָּד טָפָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה, אֲשֶׁרִי יוֹלְדָתוֹ. רַבִּי יוֹסִי הַכֹּהֵן, חֲסִיד. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל, יָרָא חֲטָא. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֶרְדֹּ, מַעֲזִין הַמִּתְגַּבֵּר. הוּא הִזָּה אוֹמֵר, אִם יֵהִיו כָּל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֵאֻזְנִים, וְאֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס בְּכַף שְׁנִיָּה, מְכַרִּיעַ אֶת כָּלָם. אֲבָא שְׂאוּל אוֹמֵר מִשְׁמוֹ, אִם יֵהִיו כָּל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֵאֻזְנִים וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס אֶף עִמָּהֶם, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֶרְדֹּ בְּכַף שְׁנִיָּה, מְכַרִּיעַ אֶת כָּלָם:

ט. אָמַר לָהֶם, צֵאוּ וּרְאוּ אֵיזוֹהִי דֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּדְבֹק בָּהּ הָאָדָם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עֵין טוֹבָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, חֵבֶר טוֹב. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, שָׁכֵן טוֹב. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, הָרוּאָה אֶת הַנוֹלָד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לֵב טוֹב. אָמַר לָהֶם, רוּאָה אֲנִי אֶת דְּבָרֵי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֶרְדֹּ מִדְּבָרֵיכֶם, שֶׁבִּכְלָל דְּבָרָיו דְּבָרֵיכֶם. אָמַר לָהֶם צֵאוּ וּרְאוּ אֵיזוֹהִי דֶרֶךְ רָעָה שֶׁיִּתְרַחֵק מִמֶּנָּה הָאָדָם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עֵין רָעָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, חֵבֶר רָע. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, שָׁכֵן רָע. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, הַלֵּוָּה וְאִינוֹ מְשֻׁלָּם. אֶחָד הַלֵּוָּה מִן הָאָדָם, כָּלוּהָ מִן הַמָּקוֹם

בְּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶאֱמַר (תהלים לז) לֹהֵר רָשָׁע וְלֹא יִשְׁלַם, וְצַדִּיק חֹנֵן וְנוֹתֵן. רַבִּי אֶלְעָזָר אֹמֵר, לֵב רָע. אָמַר לָהֶם, רוּאָה אֲנִי אֶת דְּבָרֵי אֶלְעָזָר בֶּן עֶרְךָ מִדְּבָרֵיכֶם, שֶׁבִּכְלָל דְּבָרָיו דְּבָרֵיכֶם:

י. הֵם אָמְרוּ שְׁלִשָּׁה דְּבָרִים. רַבִּי אֶלְעָזָר אֹמֵר, יְהִי כְבוֹד חֲבֵרְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלֶךְ, וְאַל תְּהִי נוֹחַ לְכַעַס. וְשׁוּב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתְךָ. וְהָיִי מִתְחַמֵּם כְּנֶגֶד אוֹרֵן שֶׁל חֲכָמִים, וְהָיִי זֹהִיר בְּגִחְלָתוֹ שְׁלֹא תִכְוֶה, שֶׁנִּשְׁכַּחְתָּ נִשְׁכַּחַת שׁוּעַל, וְעִקִּיצְתָּ עִקִּיצַת עֶקְרֵב, וְלִחִישְׁתָּ לְחִישַׁת שָׂרָף, וְכָל דְּבָרֵיהֶם כְּגִחְלֵי אֵשׁ:

יא. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר, עֵין הָרַע, וְיֵצֶר הָרַע, וְשִׁנְאָת הַבְּרִיּוֹת, מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם:

יב. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, יְהִי מָמוֹן חֲבֵרְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלֶךְ, וְהִתְקַן עֲצָמְךָ לְלִמּוּד תּוֹרָה, שְׁאִינָה יִרְשָׁה לָךְ. וְכָל מַעֲשֶׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם:

יג. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר, הָיִי זֹהִיר בְּקִרְיַאת שְׁמַע וּבִתְפִּלָּה. וּכְשֶׁאַתָּה מִתְפַּלֵּל, אַל תַּעַשׂ תְּפִלָּתְךָ קִבֵּעַ, אֲלֵא רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים לִפְנֵי הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶאֱמַר (יואל ב) כִּי תִנּוֹן וְרַחוּם הוּא אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וְנִחָם עַל הָרָעָה. וְאַל תְּהִי רָשָׁע בְּפָנֶי עֲצָמְךָ:

יד. רבי אלעזר אומר, הוי שקויד ללמד תורה, ודע מה שפשיב
לאפיקורוס. ודע לפני מי אתה עמל. ונאמן הוא בעל מלאכתך
שישלים לך שכר פעלתך:

יה. רבי טרפון אומר, היום קצר והמלאכה מרבה, והפועלים
עצלים, והשכר הרבה, ובעל הבית דוחק:

יו. הוא הנה אומר, לא עליך המלאכה לגמר, ולא אתה בן חורין
לביטל ממנה. אם למדת תורה הרבה, נותנים לך שכר הרבה. ונאמן
הוא בעל מלאכתך שישלים לך שכר פעלתך. ודע מתן שכרו של
צדיקים לעתיד לבא: